

Trio Dumas

Het **Trio Dumas** werd opgericht in de herfst van 2007. Na hun eerste concert in het Béla Bartók Memorial House in Boedapest werd het onmiddellijk uitgenodigd terug te komen in het daaropvolgende seizoen. Het kreeg bovendien het aanbod een CD op te nemen voor het Hongaarse label Hungaroton met klarinettist László Horváth in de zomer van 2008. Daarnaast is het trio een vaste gast in het Münstersommer-festival van de stad Freiburg.

De leden van het Trio Dumas komen uit de V.S., Hongarije en Nederland. Daardoor brengen ze hun eigen cultuur en traditie mee, maar grenzen bestaan niet voor hen. Zo studeerde violist Joe Puglia aan de vermaarde Juilliard School in New York en in Den Haag, altviolist Chaim Steller in Amsterdam en Freiburg en cellist Örs Köszegehy in Boedapest en Amsterdam. Allen zijn nu lid van vooraanstaande ensembles en orkesten: Joe bij het Asko/Schönberg-ensemble, Chaim bij Orchestra Mozart Bologna en het Lucern Festival Orchestra en Örs bij Amsterdam Sinfonietta.

Wat het trio bindt, is een gedeelde interesse in authenticiteit en een nieuwsgierigheid naar het onbekende(re). Zo hebben alle leden deelgenomen aan de Akademie voor nieuwe muziek van het Lucern Festival o.l.v. Pierre Boulez. Bovendien hebben ze gewerkt met musici als Vera Beths, Anner Bijlsma en Giuliano Carmignola en zodoende ervaring opgedaan met een meer authentieke benadering van klassieke muziek. Ook brengt Trio Dumas graag minder bekende muziek ten gehore. Zo heeft het trio, samen met László Horváth, voor hun eerste CD de complete klarinet-kwartetten van de begin 19e-eeuwse componist Bernard Henrik Crusell opgenomen, en speelt het graag muziek van Midden- en Oost-Europese componisten die in het Westen ten onrechte weinig bekend zijn. Ze houden van variëteit in muzikale stijlen van de late barok tot de dag van vandaag. Speciale aandacht gaat uit naar de muziek van de 20e en 21e eeuw.

Het trio is vernoemd naar de beroemde schrijver Alexander Dumas. De leus van de drie musketiers – ‘één voor allen, en allen voor één’ – is hen uit het hart gegrepen. Om een maximum aan variatie in de programmering te creëren presenteren ze zich namelijk niet alleen als trio, maar ook als drie solisten. Daardoor kunnen ze oneindig gevarieerde programma's aanbieden, niet alleen met trio-muziek, maar ook met solo- en duostukken van zowel bekende (die ze met een frisse blik tegemoet treden) als onbekende componisten.

Joseph Puglia (viool) vierde zijn solodebuut in 2009 in het Amsterdamse Concertgebouw tijdens het Holland Festival. Zijn optreden ontlokte een criticus van NRC Handelsblad het volgende commentaar: 'exceptioneel debuut'. Hij trad al op in de grote concertzalen (o.a. Carnegie Hall-New York, Queen Elizabeth Hall-Londen, Salle Pleyel-Parijs). Als solist speelde hij concerten van

Mendelssohn, Mozart, Pärt, Saariaho, Berio, Denisov, Van Vlijmen. In 2006 bracht hij wereldpremières van Kate Moore en – de ons in Barchem/Morgenstern bekende - Joey Roukens! Regelmatig treedt hij op als concertmeester van Het Asko/Schoenberg Ensemble, als gast-concertmeester bij Nederlandse orkesten en bij het Mahler Chamber Orchestra. Met componisten als John Adams, Peter Eötvös, Jörg Widmann, Heinz Holliger, Oliver Knussen en Louis Andriessen werkt(e) hij nauw samen en als kamermuzikspeler o.a. met leden van het Juilliard String Quartet en het Rubens Kwartet.

Chaim Steller (altviool) is opgeleid aan het Amsterdamse Conservatorium en dat van Freiburg. In 2009 behaalde hij met de hoogste beoordeling zijn solisten-diploma. In 2009/2010 studeerde hij kamer-muziek bij het Artemis Kwartet in Berlijn. Via masterclasses en samenwerking met o.a. Alfred Brendel en Jörg Widmann completeerde hij zijn muzikale opvoeding. Een paar markante feiten: tot 2013 plaatsvervangend te violist van het Orchestra Mozart Bologna onder (wijlen) Claudio Abbado, Trevor Pinnock, Bernard Haitink; vanaf juni 2015 plaatsvervangend te violist bij het Konzerthaus Orchester Berlin onder Iván Fischer; prijswinnaar van het 42e International Viola Competition in Markneukirchen (Dld.). Steller bespeelt een Max Möller-viool.

Örs Köszegehy (cello) behaalde zijn eerste diploma aan de Franz Liszt Academie in Boedapest. Voortgezette studie aan het Amsterdamse Conservatorium bij Dmitri Ferschtman leverde hem in 2005 zijn Masters op. Intussen had hij al op zijn conto geschreven: de 2e prijs op het 7e Hungarian National János Starker Competition; een finaleplaats op de David Popper International Cello Competition (2001). In 2007 werd hij te cellist van het Luzern Festival Academy Orchestra. Sinds 2009 maakt hij deel uit van Amsterdam Sinfonietta. Intensief heeft hij met Anner Bijlsma samengewerkt. Als kamermuzikspeler en solist trad hij o.a. op in het Muziekgebouw aan het IJ en het Amsterdamse Concertgebouw. Hij is ook cellist in een klarinettrio (het Maneon Trio). Zijn spel is op diverse labels vastgelegd.

Het volgende concert, verzorgd door Amatis Piano Trio, is op 6 augustus.

Zondag 23 juli 2017 15.00 uur

Trio Dumas

Joseph Puglia - *viool*
Chaim Steller - *altviool*
Örs Köszegehy - *cello*

Ludwig van Beethoven (1770 - 1828)

Strijktrio in G opus 9/1

Adagio – Allegro con brio

Adagio, ma non tante, e cantabile

Scherzo – Allegro

Presto

Sándor Veress (1907 - 1992)

Strijktrio (1954)

Andante

Allegro molto

-pauze-

Franz Schubert (1797 - 1828)

Triosatz in Bes D 471

Ernő Dohnányi (1877 - 1960)

Serenade in C opus 10 (1902)

Marcia

Romanza

Scherzo ema con variazioni

Rondo (finale)

Dit programma wordt mede mogelijk gemaakt door:

Hic. Jacet Robur, opgericht 30 april 1927

lochem

KAMER
MUZIEK
AAN DE
BERKEL

Toelichting Dumas Strijktrio

door Henk Slik

Rond 1700 was het strijktrio (de combinatie viool, altviool en cello) een ingeburgerde bezettingsvorm. Ze ontwikkelde zich uit de barokke triosonate en allerlei andere samenstellingen, waaronder de baryton-trio's (baryton, cello en altviool). De baryton is een soort gamba, die midden 17e- tot eind 18e eeuw een bescheiden rol vervulde. Wenen was het centrum. Onder anderen bemoeiden Boccherini, Hummel, Pleyel zich met het intieme, gecultiveerde strijktrio, dat vooral diende als gezelschapmuziek aan het hof.

Beethoven (1770-1792) was 22 jaar toen hij als leerling van Haydn en Salieri zijn eerste strijktrio (opus 3) componeerde. Zijn strijktrio's opus 9 schreef hij vermoedelijk tussen 1796 en 1798 voor graaf Johann Georg von Brown. In het totaal van zijn kamermuziekwerken zijn ze van ondergeschikt belang, maar het zijn géén vingeroefeningen of divertimenti (à la Mozart), maar door de 'Sturm und Drang', de intensiteit en de suspence al ingenieuze werken van een volwaardige meester. Zelf beschouwde hij ze als zijn beste werken tot dan toe. Daarna zouden de strijkkwartetten het leidende genre worden.

Strijktrio opus 9 nr.1, dat de meeste uitdrukingskracht bezit, begint (net als de sonate Pathétique voor piano) smartelijk tot dynamische contrasten de compositie openbreken. Een pizzicato-gedeelte met zijn lyriek en exquize schoonheid verplaatst de toehoorder even in 'een andere wereld'.

Het langzame deel, waarover een zweem van weemoed hangt, wordt onderbroken door een wat levendiger middenstuk.

Het *scherzo* (niet het gebruikelijke menuet) is vol lichtheid en de aanstekelijke finale, (grotendeels in up-tempo), rondt de compositie briljant af.

Sandor Veress (1907-1992) is een Zwitser met Hongaarse roots. Je hoort weinig van hem. Toch is hij op de Liszt-Academie in Budapest als leerling van Kodály en Bartók en als docent van Ligeti en Kurtág een spilfiguur geweest. Hij deed volksliedonderzoek in Hongarije, Roemenië en Tsjechië.

Door de 2e Wereldoorlog is de aandacht voor hem verslapt en moest hij emigreren naar Zwitserland. Hij kwam er in het moderne huis van een zekere Müller-Widmann in aanraking met de schilderijen van Klee, Mondriaan en Arp. In Zwitserland ontstonden ook zijn beste werken, zoals 'Hommage à Paul Klee', het boeiende pianoconcert en – in 1954 – het *strijktrio*. Hij kon er vrij van zorgen componeren, werd zelfs hoogleraar aan de universiteit van Bern. Hij volgde – o.a. in dat *strijktrio* – niet de gangbare mode, maar zijn innerlijke kompas, een andere reden waarom hij niet de aandacht kreeg die hij verdiende. Die eigen stijl was een mix van volksmuziek, oude Italiaanse polyfonie en de 12-toons-techniek van Schönberg. Aan de beroemde hoboïst Heinz Holliger – zijn bekendste leerling – is het te danken dat hij weer in de aandacht kwam.

Schubert (1797-1828) leefde slechts 31 jaar, maar liet een overweldigende hoeveelheid werken na. Het strijktrio komt er echter heel bekaaid af. Hij componeert één volledig (D 581) en één onafgemaakt trio: *D 471*, in dezelfde toonsoort Bes. Laatstgenoemd trio bestaat uit een Allegro en een onafgemaakt Andante. Waarom is niet duidelijk. Misschien is het een proef om zich in dit lastige genre te bekwamen. Een hele ris strijkkwartetten was er aan voorafgegaan. Dat zal wel te maken hebben met het huiskwartet waarin Franz de altvioolpartij voor zijn rekening nam. In 1816 geeft hij zijn onderwijzersbaantje op, trekt bij zijn dierbare vriend Franz Schobert in en ontworstelt zich daardoor aan de invloed van het thuisfront. In september ontstaat daar het *strijktrio (D 471)*. Daarin valt op dat hij de cellopartij een gelijkwaardiger stem heeft gegeven, verlost als hij is om voor zijn cellospelende vader een eenvoudiger partij te componeren. Het levert een klassiek, fris en charmant Allegro op met zangerige melodieën, subtiele klanken en verrassende modulaties.

Dohnányi (1877-1960), geboren in het tegenwoordige Bratislava, studeerde aan de Muziekacademie van Budapest, zijn schoolvriend Bela Bartók stimulerend dat ook te gaan doen. Dohnanyi werd een belangrijke figuur in het Hongaarse muziekleven in allerlei functies. Net als de veel oudere Franz Liszt zou hij als virtuosoos pianist, als componist en dirigent in heel Europa naam maken. Onder druk van het Horthy-

regime met zijn nazi-sympathieën trok hij zich uit zijn functies terug en verliet Hongarije in 1944. Vanaf 1948 werkte hij in de Verenigde Staten. Als hij zijn *Serenade opus 10* componeert, is hij 25 jaar oud. Hij voelt niet de behoefte – in tegenstelling tot Bartók en Kodály – zich los te maken van de romantische traditie, al versterkt hij die wel met een zekere strafheid en kracht. Het werk bestaat uit 5 korte en bondige delen. Net als Beethoven (in diens *Serenade opus 8*) begint hij met een Mars. Met virtuoze loopjes beantwoordt hij het openingssignaal. In het middendeel overspeelt de breed uitwaaiende melodie het typische ritme. De 3-delige *Romanza* begint met een lange altvioolsolo, gevolgd door een rapsodische cadens voor viool en cello, waarna – op de viool – het re thema terugkeert. De *Romanza* kenmerkt zich door hartsucht, een gitaarimitatie in de begeleiding, geplukte en ruisende gebroken akkoorden. In het Scherzo grijpen de stemmen als een fuga van Bach in ijtempo in elkaar, afgewisseld met een rustiger, idyllisch middenstuk. Aan het eind is het 'conflict' opgelost.

Het *4e deel* is bestaat uit een reeks variaties, uitgaande van een elegisch, kleurrijk thema.

De *Finale* begint met een verdrietig thema tot de vitaliteit van het 3e deel terugkeert in combinatie met de sfeer van het 1e deel. Op klassieke wijze besluit een fragment uit de openingsmars deze boeiende serenade.

